

Stockholms
stad

Socialnämnden

Tjänsteutlåtande
Dnr: 1.2.1-116/2022
Sid 1 (33)
2022-04-13

Handläggare
Joanna Millares Rosell
Telefon: 08-508 25 402

Till
Socialnämnden

Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för Socialnämnden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Fredrik Jurdell
Socialdirektör

Socialnämnden

08-508 25 402

joanna.millares@stockholm.se

start.stockholm

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för Socialnämnden	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	4
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	5
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	6
2 Nämndens verksamhetsområde	8
2.1 Barn och ungdom	8
2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa	10
2.3 Hemlöshet och missbruk.....	13
2.4 Jour- och rådgivande verksamheter	15
2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck	17
2.6 Strategi och utveckling.....	19
2.7 Ledning och administration.....	24
2.8 Stöd till utomstående organisationer	25
2.9 Övrig verksamhet.....	27
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	28
3.1 Drift.....	28
3.2 Investeringar.....	30
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	30
4 Lokalförsörjningsplan.....	30
4.1 Sammanfattning	30
4.2 Planeringsförutsättningar	30
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	31
4.4 Samverkan.....	31
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	31
4.5.1 Nuläge 31 januari 2022.....	31
4.5.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	32
4.5.3 Planerade lokalförändringar för år 2023-2030 (första planeringsperioden)	32
4.5.4 Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden).....	33

4.6	Övrig information	33
4.6.1	Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år.....	33
4.6.2	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt	33

Bilagor

Bilaga 1: Blankettset SoN 2023-2025

Bilaga 2: Lokalförsörjningsplan socialnämnden

Bilaga 3: Klimatinvesteringar 2023-2025

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete samt säkerhetsfrågor

- I nära samarbete med polisen arbeta med övergripande strategiska trygghetsfrågor enligt samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och polisregion Stockholm.
- Stadens strategiska satsning mot det dödliga skjutvapenvåldet Trefas fortsätter och utökas till att omfatta fler stadsdelsnämnder.
- Fortsätta stötta stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder i implementeringen och uppföljningen av strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.
- Fortsätta arbetet med avhopparverksamheten för att fler ska kunna lämna kriminalitet.
- I nära samverkan med stadsdelsnämnder utveckla metoder och insatser för att arbeta med brottsoffer och kriminella samt anhöriga.
- Fortsätta arbetet med unga lagöverträdare, ökad användning av bedömningsinstrument och utvärdera samlokalisering av socialsekreterare hos polisen.
- Tillsammans med stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ta fram ett nytt ANDTS-program.
- Fortsätta ta en ledande och samverkande roll med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden i arbetet med sociala insatsgrupper; SIG unga och SIG vuxna.
- Utveckla och stärka arbetet med att förebygga våld i ungas parrelationer, bland annat genom implementering av rutinfrågor om våld på stadens ungdomsmottagningar och utveckling av den nära samverkan mellan barnmorskor och kuratorer kring denna fråga samt upptäcka och ge skydd och stöd till våldsutsatta barn och unga inklusive utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. I dessa frågor även utveckla samarbetet mellan skola och socialtjänst, civilsamhället samt hälso- och sjukvården.
- Fortsätta samordna och stödja stadsdelsnämnderna i socialtjänstens arbete mot våldsbejakande extremism (VBE).
- Fortsätta arbetet mot brottslighet på krogar.
- Arbeta mot välfärdsfusk med fokus på organiserad brottslighet.
- Fortsätta att stärka arbetet med krisberedskap, kontinuitetsplaner och säkerhetsfrågor.

Vägen till arbete och egen försörjning

- Samverkan mellan skolan och socialtjänsten samt insatser för att stabilisera skolgång och insatser som bidrar till att minska omfattande skolfrånvaro. Stärka och stötta skolgången för barn och unga som är placerade i samhällsvård.
- Underlätta för människor att komma in på arbetsmarknaden och egen försörjning genom nära samverkan med arbetsmarknadsnämnden och jobbtorg.
- Särskilt uppmärksamma och utveckla insatser för att nå de prioriterade grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, som nyanlända kvinnor, personer med

funktionsnedsättning, unga 16-20 år utan arbete eller studier, ungdomar som går ut gymnasiesärskolan och personer som lever i hemlöshet.

- Arbeta förebyggande för att minska risken för långvarig arbetslöshet och långvarigt behov av ekonomiskt bistånd hos den yngre målgrupp som ökat med anledning av pandemin.

Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samomordnad vård som stärker hälsa och förebygger fysisk och psykisk ohälsa

- Samarbete över huvudmannagränser för en välfungerande sömlös vård och omsorg.

Ny lagstiftning inom socialtjänstens område

Det finns flera nya lagförslag och statliga utredningar som vid införande kommer att innebära stor påverkan på stadens socialtjänst och där socialnämnden har en viktig roll i att utveckla metoder, arbetssätt, riktlinjer mm. Några exempel är utredningar/lagförslag om:

- ny socialtjänstlag
- samsjukliga
- lex Lilla hjärtat
- ekonomiskt bistånd
- barn placerade i samhällsvård
- huvudmannaskap (personlig assistans)

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Näringslivsarbete utifrån stadens näringslivspolicys fyra fokusområden som ska leda till näringslivspolicyns mål om att Stockholm år 2025 ska ha Sveriges bästa företagsklimat

- Utveckla samverkan med andra nämnder både om tillsyn- och tillståndsgivning samt gemensamma digitala lösningar.
- Fortsätta att följa pandemins utveckling och vid behov anpassa utifrån näringslivets och stockholmarnas behov vid eventuella nya restriktioner.
- Fortsätta med ett flertal åtgärder i syfte att få fram fler bostäder med särskild service enligt LSS och SoL inklusive att underlätta för privata utförare inom LOV-bostäder.

Miljö och klimat

- Utveckla och stärka miljö- och klimatarbetet i verksamheterna för att minimera klimatpåverkan i de delar nämnden rör över; energianvändning, kemikalier, transporter, inköp av varor och tjänster, avfallshantering samt att ställa miljökrav på produkters innehåll liksom på transporter.
- Fortsätta och utveckla energieffektiviseringar för att minska klimatförändringarna, en bättre miljö samt för att minska kostnader.
- Digitala möteslösningar bör fortsätta användas som komplement till fysiska möten och nämnden ska fortsätta utvecklingen för att öka kvalitén på digitala möten och utbildningar.
- Arbeta för att öka andelen inköp av livsmedel som är ekologiskt hållbara samt arbeta enligt strategin för god, hälsosam och klimatsmart mat.

- Främja klimatarbetet och hälsan genom att till exempel uppmuntra medarbetarna att gå eller cykla till arbetet.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Budget i balans och långsiktigt hållbara finanser.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

- Beakta stadens nya chefsprofil vid all chefsrekrytering.
- Säkerställa en god fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö för en långsiktig hållbar arbetsmiljö och hälsa.
- Arbeta strukturerat med medarbetarsamtal och individuella utvecklingsplaner för att kvalitetssäkra medarbetares kompetens och utveckling utifrån nya behov.
- Säkerställa kompetens för ökad digitalisering och ny teknik.
- Vid personalförändringar säkerställa kunskapsöverföring och att kompetens tas tillvara.
- Arbeta för mångfald och jämställdhet vid rekrytering.

Investeringsbehov och investeringsprioriteringar

- Nämndens klimatinvesteringsbehov fortsätter åren 2023-2025 med ca 1 mnkr per år.

Effektiv lokalförsörjning

- Fortsätta att arbeta med att se över lokalutnyttjandet och hitta samordningsvinster mellan verksamheter, till exempel att gemensamt kunna använda möteslokaler och att hitta nya sätt att ha arbetsplatser.
- Fortsätta att samarbeta med närliggande nämnder för att dela konferensytor och matsal och låna ut publika lokaler till andra organisationer och företag utanför ordinarie arbetstider.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

- I nära dialog och samverkan med stadsdelsnämnder och andra berörda parter utveckla evidensbaserade arbetssätt/metoder för att möta förändringar i omvärlden.
- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser samt stärka arbetet med att ge rätt insatser snabbare.
- Fortsätta arbetet med att utveckla former för brukarinflytande och på olika sätt involvera brukare i beslutsprocesser och utvecklingsarbete.
- Utveckla och stärka samverkan med civilsamhället, som är viktiga aktörer, och komplement till socialtjänsten, för det förebyggande och kompletterande arbetet.
- Arbeta vidare med att främja innovation och digitalisering, genom modernisering av sociala system, exempelvis genom införande av nya digitala lösningar och e-tjänster.
- Fortsätta att främja innovation och social och ekologisk hållbarhet och tillvarata de möjligheter som erbjuds inom EU:s fonder och program att delta i innovations- och samverkansprojekt.
- Fortsatt stärka samverkan med akademi och forskning.

- Nämndens romska brobyggare ska fortsätta arbetet för att öka kunskaperna kring den romska gruppens kultur och status som nationell minoritet samt sprida dessa kunskaper inom socialtjänsten. I förlängningen kan brobyggare behövas inom ordinarie socialtjänst på stadsdelsnämnderna, åtminstone inom klustersamverkan.
- I enlighet med stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning ska nämnden säkerställa delaktighet i handläggning och insatser som faller inom nämndens område.
- För att nå framgång på lång sikt behöver staden prioritera resurser för samverkan mellan skola, förskola och socialtjänst, polisen och andra myndigheter.

Jämställdhet

- Nämndens romska brobyggare behöver fortsätta arbetet utifrån strategin för romsk inkludering med särskilt fokus på flickors och kvinnors situation genom fortsatta kompetensutvecklingsinsatser och utbildningar med fokus på hälsa, arbete och utbildning.
- Det finns skillnader i skolresultat mellan könen, till exempel får fler flickor godkända betyg och går vidare till gymnasiet jämfört med pojkar. Frånvaron från skolan är dock ungefär lika stor. Fortsatt samverkan mellan skola och socialtjänst är av stor vikt framåt.
- Flickor utvecklar psykisk ohälsa tidigare än pojkar. Problemet är utbrett och kan på längre sikt kräva nya och förstärkta insatser och arbetssätt för att stävja en negativ utveckling, vilket är centralt för en ökad jämställdhet. Trots att flickor utvecklar psykisk ohälsa tidigare än pojkar begår dubbelt så många pojkar självmord jämfört med flickor. För vuxna är siffran ännu högre. En delförklaring till att fler pojkar och män begår självmord är att de generellt söker vård för psykiskt lidande i mindre omfattning än flickor och kvinnor. En viktig del i suicidprevention är därför att i tidig ålder förändra attityder till psykisk ohälsa och destruktiva maskulinitetsnormer vilket kan åstadkommas genom exempelvis utåtriktat arbete. Arbetet med suicidprevention inom socialtjänsten bör fortsätta och förstärkas.
- Vissa diagnoser är vanligare bland män än kvinnor i totalbefolkningen, till exempel utvecklingsstörning och autism. Dessa diagnoser är också kopplade till personkretsarna i LSS och därmed också rätten till insatser. Det finns behov av att undersöka om det finns någon skillnad mellan pojkar och flickor i hur de blir beviljade insatser.
- Kvinnor har en särskild utsatthet avseende hemlöshet, samsjuklighet och våld. Personer med komplex problematik och samsjuklighet har behov av samtidigt stöd för att tillgodose behov av insatser inom flera livsområden.
- Ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Nämnden behöver fortsätta arbeta för ökad jämställdhet där en del är det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer och detta hänger även ihop med annat förebyggande arbete, till exempel ANDT, förebyggande arbete med barn och unga, brottsförebyggande arbete och arbete mot våldsbejakande extremism.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Barn och ungdom

En fungerande skolgång är en viktig skyddsfaktor för barn och unga och hänger samman med både Agenda 2030:s mål 1 (ingen fattigdom) genom att utbildning leder till mindre risk för arbetslöshet, utanförskap och framtida fattigdom, och mål 3 (god hälsa och välbefinnande) då fattigdom och hälsa hänger ihop på olika sätt. En jämställdhetsutmaning är skillnader i skolresultat mellan könen, där fler flickor får godkända betyg och går vidare till gymnasiet jämfört med pojkar. En annan jämställdhetsutmaning är skillnader i upplevd psykisk hälsa där Stockholmsenkäten för 2020 visar på en försämrad psykisk ohälsa för båda könen men där flickor rapporterar en mycket sämre psykisk hälsa jämfört med pojkar. Socialnämnden kan i arbetet med handlingsplanen för att främja ungas psykiska hälsa genom fysisk aktivitet vara en viktig aktör för att nå ut med information om de aktiviteter som staden och civilsamhällesaktörer erbjuder till de som har störst behov och har även ansvar för att fördela de statliga medlen riktade för att främja ungas psykiska hälsa inom ramen för Uppdrag psykisk hälsa.

Inom socialtjänsten pågår ett ständigt arbete för att bygga tillit och förtroende med de individer och familjer som söker socialtjänstens stöd. Sådant arbete är särskilt intensivt i de stadsdelsnämnder där det finns utsatta områden. Att arbeta vidare med detta lokalt är viktigt. Genom statsbidraget för sociala insatser för barn och unga i utsatta områden har medel fördelats till dessa områden för att bland annat öka närvaron av fältarbetare och tillgängligheten av socialtjänstens verksamheter. Detta statsbidrag fördelas även under 2022 och enligt plan 2023.

Socialnämnden behöver fortsätta att utveckla och stärka barnrättsperspektivet i alla delar av handlägningsprocessen samt stötta stadsdelsnämnderna i att utveckla barnperspektivet inom vuxenhandläggningen.

Förebyggande och tidiga insatser riktat mot barn och unga

Samverkan mellan skola och socialtjänst har under flera år fått större fokus och socialnämnden och utbildningsnämnden har ett nära samarbete och det är mycket viktigt att detta arbete fortsätter. Det senaste årets ökade fokus på uppföljning av skolresultat och stödinsatserns effekt på skolresultatet behöver fortsätta och även placerade barns skolgång behöver följas upp och lyftas fram. Det finns också behov av att utveckla en motsvarande nära samverkan mellan socialtjänst och förskola samt att i samarbete med stadsdelsnämnderna, kulturnämnden och idrottsnämnden arbeta för att fritidsverksamheten utvecklas till att bli den skyddande faktor den kan vara. Samarbetet med de privata/fristående skolorna och förskolorna behöver också utvecklas.

Arbetet med skolsociala team behöver fortsätta i hela staden för att man ska kunna komma in med stöd på ett tidigt stadium och förebygga omfattande frånvaro och psykisk ohälsa. Socialnämnden behöver fortsätta att utveckla insatser som stabiliserar skolgång för barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten, både inom öppenvård och placering i samhällsvård. Det finns vidare behov av att undersöka förutsättningarna för en särskild satsning i samverkan

mellan socialtjänsten, skolan, kommunens aktivitetsansvar och regionen för att utveckla insatser för barn och unga med långvarig och ogiltig frånvaro som blivit så kallade "hemmasittare".

När det gäller tidiga och förebyggande insatser behöver socialnämnden, inom ramen för den kommande nya socialtjänstlagen, utveckla fler öppna insatser på friytan för att nå fler barn, unga och familjer i riskzon på ett tidigare stadium och öka invånarnas förtroende för socialtjänsten. Socialnämnden behöver även i samverkan med stadsdelsnämnderna undersöka behoven av samordnade, förebyggande och uppsökande insatser för familjer med barn 6 till 12 år.

Barn som far illa/barn i behov av insats

BBIC (barns behov i centrum), framtaget av Socialstyrelsen, är ett kunskapsbaserat arbetssätt för socialtjänstens barn- och ungdomsvård som är anpassat efter socialtjänstens regelverk. För att kunna göra uppdateringar av BBIC i paraplysystemet, tillägg av nya formulär och utveckla ett användarvänligt utredningsformulär (beslutsunderlag) kommer det behövas medel både för 2023 och 2024.

Behovet av *familjehem* är stort men det är svårt att rekrytera familjer. Konkurrensen om uppdragstagare är stor och staden behöver ta fram en strategi för ett lyckat rekryteringsarbete som på sikt kan ge en bra grund för att stadens behov av familjehem/placeringar utanför hemmet ska kunna tillgodoses.

Studier har visat att vuxna som vuxit upp i familjehem har sämre fysisk och psykisk hälsa samt sämre tandhälsa än andra i samma ålder. Vården i familjehem är oftast mycket långvarig och bristen på systematisk uppföljning inom olika områden, exempelvis hälsa men även skolresultat och skolframgång, har varit ett stort problem. Socialnämnden behöver arbeta för att säkerställa placerade barns och ungas rätt till utbildning samt till bästa möjliga hälsa och implementera samverkansöverenskommelsen mellan regionen och länets kommuner kring hälso-, sjuk- och tandvård för placerade barn och unga.

När det gäller samverkan kring *barn i behov av särskilt stöd*, *BUS*, kommer BUSSAM framöver bland annat arbeta med införandet och implementering av övergripande överenskommelse om hälsa vård och omsorg (HÖK) och dess rutin, som reglerar samverkan mellan kommun och region och som för BUSSAM bland annat innebär en förflyttning från uppdraget "barn i behov av särskilt stöd" till "barn och ungas hälsa". Andra prioriterade frågor är digital samverkan mellan kommunerna och regionen, samverkan mellan kommun och region kring placerade barn och implementering av den regionala samverkansöverenskommelsen för tillgång till hälsa-, sjuk och tandvård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Socialnämnden behöver analysera resultaten från *Rätt stöd i rätt tid* och utifrån det fortsätta utveckla stadsövergripande metoder och arbetssätt som stärker kvalitet och rättssäkerhet. Det finns många viktiga resultat som behöver analyseras och en långsiktig plan behöver tas fram då allt inte kommer att kunna utvecklas samtidigt. Ett område som har identifierats är behovet av stärkt samverkan mellan socialtjänsten och förskolan.

När det gäller den kommande nya socialtjänstlagen, kopplat till skyddsperspektivet för barn

och unga i samband med en övergång till att bevilja fler insatser utan föregående individuell behovsprövning och en resursfördelning utifrån det perspektivet, är det viktigt att säkerställa att de barn och unga som är i störst behov av samhällets stöd och/eller skydd får sina behov tillgodosedda i en tillräckligt hög utsträckning.

Socialnämnden arbetar under 2022 med olika utbildningsinsatser mm. för att förebygga *barnäktenskap och könsstämpning* samt uppfostringsresor och arbetet ska utvärderas under 2022. Utvärderingens resultat behöver tas tillvara i det fortsatta arbetet framåt.

Unga och kriminalitet

Nämnden ser en risk att ungdomskriminaliteten förändras, främst i utsatta områden. Detta kan innebära att allt yngre ungdomar rekryteras till de kriminella nätverken. Det grövre våldet och skjutningarna skapar otrygghet i hela samhället och arbetet med dessa frågor behöver vara fortsatt prioriterat under de kommande åren. Socialnämnden behöver fortsätta att stötta stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder i implementeringen och uppföljningen av strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Arbetet behöver fokuseras på förebyggande och tidiga insatser för att tidigt kunna fånga upp unga som befinner sig i en risksituation.

Arbetet med unga lagöverträdare och för en ökad användning av bedömningsinstrument behöver fortsätta. Nämnden behöver även utvärdera samlokaliseringen av socialsekreterare hos polisen. Socialnämnden behöver vidare fortsätta ta en ledande och samverkande roll med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden i arbetet med sociala insatsgrupper; SIG unga och SIG vuxna. Det finns även behov av att utveckla och stärka arbetet med att förebygga våld i ungas parrelationer samt upptäcka och ge skydd och stöd till våldsutsatta barn och unga inklusive utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. I denna fråga är det även viktigt att samarbetet mellan skola och socialtjänst utvecklas.

Stöd till *vittnen och brottsutsatta* är en prioriterad fråga för staden. Stödcentrum förstärker samverkan med Länsstyrelsen, övriga kommuner i länet och brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten BOPS vid polisen.

2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Arbetet med att ge stöd till personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa är nära kopplat till både Agenda 2030:s mål 1 om ingen fattigdom och mål 3 om god hälsa och välbefinnande men även flera av de andra målen i agendan. Personer med funktionsnedsättning är en av de särskilt sårbara grupper som löper risk för att drabbas av fattigdom då det är en grupp som har en betydligt lägre etableringsgrad på arbetsmarknaden jämfört med genomsnittet.

Det behövs fler *bostäder med särskild service enligt LSS och SoL*. När det gäller antalet platser i bostad med särskild service inom LOV är underskottet ca 500 platser de närmaste tio åren. En centralisering av beställaransvaret för bostad med särskild service samt enhetliga inköp av enstaka platser/individuella avtal är strategier för hur målet om ökat antal platser ska nås. Utöver permanenta boendeplatser finns det behov av att upphandla korttidsboenden inom LOV. Även för LSS barnboenden finns ett behov av utbyggnad. En fortsatt dialog krävs med

privata aktörer i syfte att öka anslutningen till LOV samt genom etableringslotsen stödja externa aktörer som vill utföra verksamhet eller bygga samhällsfastigheter inom LSS/SoL.

Socialnämnden ser ett behov av att öka andelen personer inom målgrupperna socialpsykiatri och funktionsnedsättning som *arbetar eller studerar*. Inom ramen för de förändringar som följer av den nya insatstypen *särskilt individuellt anpassad stödsats för att underlätta arbete och studier* enligt 4 kap. 2 § SoL kommer socialnämnden att behöva bistå arbetsmarknadsnämndens verksamheter Alfa och Iwork med utbildning i beställningsstrukturen, hur genomförandeplaner skrivs samt tillgång till och utbildning i ParaSol.

Det finns även behov av att öka både grundläggande och specialiserad *kompetens* inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri för att möta behoven. Satsningen på certifiering inom pedagogiska ramverket behöver fortsätta på lång sikt. Det behövs fortsatta satsningar till stödassistent inom LSS och motsvarande satsning inom socialpsykiatrin. Det behövs vidareutbildning för att möta komplexa behov i verksamheterna på både beställar- och utförarsidan under kommande år.

När det gäller *digitaliseringen* finns ett utanförskap hos vissa målgrupper som inte har tillgång till dator, internet, telefon osv. eller har svårigheter med att använda digitala verktyg. Utöver ekonomiska resurser finns ett kunskapsbehov. Men för många inom målgruppen har digitala möten har varit positiva och skapat större möjlighet till delaktighet och detta behöver också tas tillvara. Finns även behov av kunskapsökning för medarbetarna kring digitala verktyg och arbetssätt.

Funktionsnedsättning

Det finns föreslagna *lagändringar* inom LSS och i SoL, som kommer att påverka verksamhetsområdet funktionsnedsättning på olika sätt. Förändringar utifrån lagstiftning och rättspraxis påverkar arbetet med riktlinjer och likställighet i staden. Föreslagna lagändringar, under förutsättning att de träder i kraft, kommer innebära behov av nya riktlinjer, ändringar i verksamhetsstöd och förändringar av förfrågningsunderlag. Det kommer även finnas ett behov av kompetensutveckling för stadens medarbetare kopplat till detta. Inom området funktionsnedsättning sker ändringar i praxis relativt ofta vilket i sin tur påverkar tillämpningen av stadens riktlinjer. Det finns utifrån detta behov av att se över hur riktlinjer och anvisningar på ett enkelt sätt kan hållas uppdaterade så att de kan vara ett stöd för handläggare och bidra till ökad likställighet i staden.

Personlig assistans räknas som riskbransch för ekonomisk brottslighet. Av IVO:s rapport *Förslag till åtgärder gällande oseriösa assistansanordnare* framgår att mörkertalet av assistansanordnare som bedriver oseriös eller kriminell verksamhet med personlig assistans är stort och det finns en risk att oseriösa verksamheter, som en följd av att statlig ersättning kontrolleras noggrannare, kommer att migrera från stat till kommun. Socialnämnden behöver samverka med och stötta stadsdelsnämnderna för att hitta fungerande arbetssätt och rutiner för att upptäcka, utreda och förebygga brott inom den personliga assistansen. Det finns även behov av att se över hur samverkan med andra myndigheter kan förbättras.

Socialnämnden ser behov av att utveckla samverkan med *brukar- och intresseorganisationer*

samt brukarinflytandet inom verksamhetsområdet på både system- och verksamhetsnivå. Det finns ett flertal brukar- och intresseorganisationer som verkar för att lyfta olika gruppers frågor och behov. Medlemmarnas upplevelser och synpunkter innebär ofta ett bra komplement till professionens bedömning av utvecklingsbehov. En förbättrad samverkan kan bidra till ökad kvalitet och träffsäkerhet i insatserna för olika målgrupper.

För *LSS-hälsan* kommer effekter och konsekvenser av covid-19 pandemin med stor sannolikhet vara fortsatt krävande för de kommande åren. Enheten ser en ökning det senaste året av antal personer som är i behov av regelbundna åtgärder från LSS-hälsans medarbetare. Det fördjupande arbetet kring hälso- och sjukvårdsbehov under vistelse på daglig verksamhet kommer sannolikt att generera i ökade kostnader/personalresurser för LSS-hälsan. Allt fler personer inom LSS i staden blir äldre och åldersrelaterade sjukdomar samt ökad psykiatrisk samsjuklighet hos målgruppen bidrar till ett ökat behov av LSS-hälsans hälso- och sjukvårdsåtgärder. Ett fördjupat arbete kring proaktiva hälsofrämjande åtgärder kommer vara av hög prioritet för att tidigt förebygga ohälsa inom målgruppen.

Utredningen/budgetuppdraget under 2022 kring hälso- och sjukvårdsansvar på stadens socialpsykiatriska boenden kan komma att påverka LSS-hälsans enhet i framtiden.

När det gäller digitalisering finns idag en avsaknad av möjligheter till sammanhållen journal, möjligheter till andra digitala stöd och kommunikationssätt som är nödvändiga för att LSS-hälsan ska kunna fortsätta att arbeta patientsäkert, hållbart och resurseffektivt över tid. Digitala stöd och strukturer är en förutsättning för att samarbetet med den regionfinansierade vården ska vara välfungerande. Digitalisering och förbättrade digitala verktyg är LSS-hälsans högsta prioritet under planperioden. Såväl personalresurser som ekonomiska satsningar krävs för området digitalisering inom hälso- och sjukvård.

Omställningen till *God och nära vård* kommer inom de närmaste åren att påverka den kommunala hälso- och sjukvården. Personer med allt större vårdbehov ska vårdas i hemmet, vilket kommer att kräva mer resurser från LSS-hälsan. Samarbete över huvudmannagränser är avgörande för en välfungerande sömlös vård och omsorg. En förskjutning av vård från sjukhusmiljö till hemmiljö kommer ställa ökade krav.

Det finns ett behov av att upphandla fler utförare av *LSS-kollo*. Inför nästa LSS-kollo upphandling skulle fler privata aktörer behöva upphandlas för att minska sårbarheten. I dagsläget är en aktör både upphandlad utförare och hyresvärd till majoriteten av de LSS-kollogårdar i vilka socialnämnden arrangerar LSS-kollo i egen regi.

Socialpsykiatri

Den målgrupp som generellt betraktas som socialpsykiatri, ofta personer med psykossjukdom, börjar bli äldre och går successivt över till äldreomsorgen. Detta är fortfarande den största gruppen inom socialpsykiatri men det sker även en ökning av antalet yngre personer med komplex problematik och flera psykiatriska diagnoser eller samsjuklighet, samt ärenden där det finns minderåriga barn. En målgrupp i förändring leder till behov av mer klientcentrerade insatser i samverkan med regionen. Inom verksamhetsområdet behöver evidensbaserade metoder och arbetssätt implementeras. Flera av de traditionella insatserna utvecklades i samband med psykiatrireformen och dessa behöver modifieras. Socialnämnden ser behov av att verksamhetsområdet förflyttas från slutna verksamheter till mer öppna, samhällsbaserade

insatser där individen får ett stöd att fungera i samhället och inte i slutna institutioner i samhället. Det kan handla om att bevilja egen lägenhet med kvalificerat stöd istället för boende på institution. Det är viktigt att stötta individer mot ökad delaktighet, återhämtning och minskat utanförskap och från arbetsträning/sysselsättning till stöd till och i arbete.

Den statliga *Samsjuklighetsutredningen* (SOU 2021:93) har kommit med förslag på förbättrad vård till personer med samsjuklighet i form av både ett skadligt bruk eller beroende och psykisk sjukdom. Förslaget är att en samordnad vård- och stödverksamhet för personer med stora samordningsbehov ska finnas överallt och bedrivs gemensamt av hälso- och sjukvård och socialtjänst. Om detta går igenom innebär det att kommuner och regioner behöver etablera en helt ny organisationsform. Staden behöver bevaka arbetet med samsjuklighetsutredningen eftersom flera av förslagen, om de går igenom, kan komma att innebära en del förändringar för organisationerna, verksamheterna och målgrupperna.

Beroende på de resultat som presenteras inom ramen för utredningen avseende förutsättningarna att *centralisera hälso- och sjukvårdsansvaret* på bostad med särskild service enligt SoL kan det komma att innebära förändringar i ansvarsområden, verksamhetsstrukturer och uppdragsbeskrivningar. Det kan även innebära att förändringar i ersättningssystemet behöver genomföras.

2.3 Hemlöshet och missbruk

Arbetet för att motverka hemlöshet är en prioriterad fråga som också är kopplad till Agenda 2030:s mål om att avskaffa fattigdom då ekonomisk resurssvaghet ofta är den minsta gemensamma nämnaren. Socialnämnden arbetar för att stödja flera av de grupper som är särskilt sårbara för fattigdom och sämre hälsa, till exempel hemlösa och personer med missbruk/beroende. En högre andel kvinnor än män bedöms ha samsjuklig problematik enligt missbruksräkningen år 2020. Kvinnor i missbruk har också en högre risk att utsättas för våld. Personer med komplex problematik och samsjuklighet har behov av samtidigt stöd för att tillgodose behov av insatser inom flera livsområden. För dessa grupper är samverkan avgörande och skulle kunna underlättas av till exempel gemensamma tvärprofessionella team.

Hemlöshet

Bostadssituationen är ansträngd och det medför att allt fler personer söker socialtjänstens bistånd till boende. Socialtjänsten kan inte ensam lösa hemlöshetsfrågan, men spelar en viktig roll i arbetet för att motverka hemlöshet. Samverkan, såväl intern mellan socialtjänstens olika verksamhetsområden, som externt med andra huvudmän, är en förutsättning för att kunna utforma samlade lösningar för hur stödet i varje enskild persons process ur hemlöshet ska utformas. SHIS är stadens bostadssociala resurs och en mycket viktig samarbetspart i arbetet. Under covid-19-pandemin har behovet av att ha en bostad, att inte vara trångbodd och att inte förlora sitt boende fått en stor betydelse. Hittills har man inte kunnat se några märkbara effekter av pandemin, men det är viktigt att noggrant följa om eventuella negativa effekter på arbetslöshetssiffrorna kan komma att ha negativ inverkan på resurssvaga gruppers förmåga att själva tillgodose sitt behov av boende. Socialnämnden har tagit fram ett nytt *program för arbetet med att motverka hemlöshet*. Det nya programmet avser perioden 2020-2025 och implementering behöver pågå under hela programperioden.

Socialjouren, enheten för hemlösa och boendeenheten har identifierat en ny och växande målgrupp, personer som i högre omfattning inte behärskar svenska, står längre från arbetsmarknaden, har en mycket komplex social situation samt låg IT-kompetens. På grund av detta så har de också mycket svårt att få egen bostad eller arbete, vilket ökar risken för att fastna i hemlöshet och utsatthet. I boendeenhetens verksamheter, framförallt akutboendena, är unga vuxna som kommit som ensamkommande barn och ungdomar en växande målgrupp som saknar bostad, försörjning och fast förankring i staden. Gruppen hemlösa förändras även från att vara personer med missbruk och psykisk ohälsa till att omfatta även personer utan sociala problem, så kallad strukturell hemlöshet. Gruppen omfattar bland annat personer som kommer från etableringen och personer med svag ekonomi.

Tillgången till lägenheter är central i arbetet mot hemlöshet. Socialnämnden ser en risk i att antalet prisöverkomliga hyresrätter i stadens bostadsbolag som kan stå till socialtjänstens förfogande minskar. En brist på hyresrätter i det billigare segmentet kommer att försvåra för såväl socialtjänstens arbete med försöks-, tränings- och Bostad först-lägenheter som möjligheten för hushåll med ekonomiskt bistånd att bli självförsörjande. 72 procent av landets kommuner, inklusive samtliga kommuner i Storstockholm, uppgav i Boverkets bostadsmarknadsenkät (BME) 2021 att det råder ett underskott på hyresrätter. Bristen på bostäder med överkomligt pris, dyra avgifter för nyproduktion samt strikta regler för tidigare skuldsättning gör att fler individer stängs ute från ordinarie bostadsmarknad. Brist på hyresrätter kan på sikt även medföra att färre personer kan lämna hemlösheten genom att överta försökslägenhetskontrakt. För att öka socialtjänstens attraktionskraft som kunder till privata fastighetsägare kan det finnas skäl att se över stadens arbete med försöks- och träningslägenheter, då stödet från socialtjänsten, om det uppstår problem i en försöks- eller träningslägenhet, inte upplevts som tillräckligt.

En prioriterad målgrupp de senaste åren har varit *äldre personer i hemlöshet*. Boendeenheten möter allt fler äldre i verksamheterna, en del utan missbruk men med stödbehov. Fler äldre skulle behöva få tillgång till Micasas seniorbostäder för att komma ur hemlöshet. För att detta ska vara möjligt krävs dock att kravet på skuldfrihet gällande hyresskulder sänktes för målgruppen.

Kvinnor i hemlöshet med komplex problematik och samsjuklighet har särskilt behov av samtidigt stöd för att tillgodose behov av insatser inom flera livsområden. Socialnämnden fortsätter att följa frågan om eventuellt behov av stödboende med drogtolerans eller drogfritt lågtröskelboende för kvinnor i hemlöshet.

En prioriterad fråga är vilka typer av stöd personer behöver för att söka bostad, och vad som ger bäst resultat och hur stadsdelsnämnderna kan erbjuda likvärdigt stöd till personer som söker socialtjänstens bistånd i sina processer ur hemlöshet. Behoven av *bostadsvägledning* kommer sannolikt att öka de närmaste åren och det är därför viktigt att resurser utnyttjas effektivt och staden gör utbildningssatsningar för att öka användningen av evidensbaserade arbetssätt.

Missbruk och beroende

För personer med ett missbruk och beroende är det vanligt förekommande med ett långtgående stöd och långa processer som en del i en vårdkedja. Inom målgruppen finns ett

flertal personer med en komplex problematik och samsjuklighet som är i behov av samtidigt stöd för att tillgodose deras behov av insatser inom flera livsområden. Utöver stöd och behandling kopplat till missbruket är bland annat stöd kopplat till boende, ekonomi, sysselsättning, fysisk och psykisk ohälsa viktiga livsområden att fokusera på.

Samsjuklighetsutredningen (SOU 2021:93) föreslår att hälso- och sjukvården, det vill säga regionerna, ska ansvara för all behandling av skadligt bruk och beroende. Konkret är förslaget att socialtjänstlagen ska formuleras om, så att socialtjänsten inte längre kommer att ha något ansvar för behandling, inklusive psykosocial behandling vid skadligt bruk och beroende, både för barn och vuxna. Det är av vikt att följa de förslag som utredningen föreslagit då dessa kan föranleda förändringar i socialtjänstens uppdrag och arbetssätt. Om utredningens förslag antas kommer det att påverka nämndens verksamheter Behandlingsenheten och Mini Maria Stockholm eftersom det inte längre blir möjligt att bedriva beroendevård i kommunal regi.

Av vikt är även att följa Socialstyrelsens arbete utifrån de förbättringsförslag som presenterats i rapporten *Kartläggning av samsjuklighet i form av psykisk ohälsa och beroendeproblematik*.

Det finns ett behov av *kunskap om missbruk och beroende* inom samtliga verksamhetsområden i stadens socialtjänst som kan tillgodoses genom återkommande utbildningsinsatser med koppling till forskning, evidensbaserade metoder och återhämtningsperspektivet för målgruppen. Av vikt är att socialtjänsten systematiskt genom strukturerade bedömningsinstrument uppmärksammar målgruppens behov och följer upp de insatser som beviljas både på individ- och gruppnivå.

Det är även viktigt att följa resultaten från stadens framtagna uppföljningsmodell för *uppföljning inom HVB*. Uppföljningsmodellen syftar till att säkerställa att individer erhåller adekvat stöd för att nå självständighet samt är en del av att säkerhetsställa att de verksamheter som staden använder drivs av seriösa aktörer.

2.4 Jour- och rådgivande verksamheter

Arbetet med ekonomiskt bistånd, budget- och skuldrådgivning och nyanlända är nära kopplat till Agenda 2030:s mål om ingen fattigdom. Några grupper som identifierats som särskilt sårbara för fattigdom är personer med ekonomiskt bistånd, framförallt långvarigt bistånd och barn i hushåll med ekonomiskt bistånd, personer med skulder, unga som varken arbetar eller studerar, utrikes födda, hemlösa med missbruk/beroende och personer med funktionsnedsättning. När arbetslösheten ökar försvårar det ytterligare för dessa grupper. Romska kvinnor har större risk för bland annat fattigdom och sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen. Nämndens romska brobyggare behöver fortsätta arbetet utifrån strategin för romsk inkludering med särskilt fokus på flickors och kvinnors situation genom fortsatta kompetensutvecklingsinsatser och utbildningar med fokus på hälsa, arbete och utbildning.

Ekonomiskt bistånd

Till följd av pandemin har situationen på arbetsmarknaden blivit svårare för unga vuxna. Mot bakgrund av att ungdomar i allmänhet har en lösare förankring på arbetsmarknaden till följd av kortare arbetslivserfarenhet och förhållandevis mer osäkra anställningsformer riskerar unga

vuxna att försena och försvåra sitt inträde på arbetsmarknaden. Det är rimligt att anta att denna grupp kan komma att öka även inom ekonomiskt bistånd. Socialnämnden bedömer således att det är viktigt att såväl socialtjänsten i stadsdelsnämnderna som arbetsmarknadsnämnden arbetar förebyggande för att minska risken för långvarigt behov av ekonomiskt bistånd hos denna yngre målgrupp.

Det sociala utvecklingsarbetet och ett bra bemötande är avgörande för att motivera den enskilde att bli självförsörjande. Det är därför angeläget att socialnämnden följer och är delaktig i Samordningsförbundet arbete med att implementera det evidensbaserade arbetssättet, *BIP*, som visar att handläggarens roll och samordnade insatser med Arbetsförmedling, Region och Försäkringskassan har en avgörande betydelse för att individen ska komma i arbete.

Socialnämnden ser att det råder en obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetslösas utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Det finns få arbetstillfällen som de med kort utbildningsbakgrund kan matchas till och de blir ofta utestängda från arbetsmarknaden. Nämnden ser således behov av ökade utbildningsinsatser för mottagare av ekonomiskt bistånd.

Under mitten av 2021 har Socialstyrelsens reviderade allmänna råd samt handbok för handläggningen av ekonomiskt bistånd publicerats. Dessa behöver fortsätta att implementeras i staden dels genom översyn kring gällande riktlinjer i staden för att säkerställa att dessa stämmer överens med handboken och de allmänna råden och dels genom aktiv spridning och kompetenshöjning av de nytillkomna rekommendationerna.

Budget - och skuldrådgivning

Antalet personer som söker stöd och hjälp hos en budget- och skuldrådgivare i Stockholms stad har successivt ökat de senaste fem åren. Staden behöver fortsätta att satsa på det förebyggande och utåtriktade arbetet i syfte att öka kännedomen om budget- och skuldrådgivningen bland enskilda och minska risken för överskuldsättning i utsatta målgrupper. Särskilt utsatta grupper som har identifierats är nyanlända och unga personer.

Nyanlända

För att minska risken för hemlöshet i målgruppen nyanlända ser nämnden ett behov av utveckla och satsa på att ge stöd i bostadssökande i tidigare skeden av de nyanländas etableringsperiod än i dagsläget. Exempelvis kan den mer teoretiskt inriktad bostadsvägledning och boskola som erbjuds av SHIS bostäder komma att behöva kompletteras med mer praktiskt och handfast stöd i bostadssökande, av det slag som stadsdelsnämndernas bolotsar erbjuder hushåll med ekonomiskt bistånd.

Vad gäller regeringens förslag att avveckla EBO, vilket i nuläget endast är ett tilläggsdirektiv till utredningen *Ett ordnat initialt mottagande av asylsökande* (Dir 2021:71), bedömer nämnden att det är svårt att säga något om vilka konsekvenser ett sådant förslag skulle innebära för socialtjänsten. Utredningen kommer att få i uppdrag att undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att avveckla EBO. Det kan exempelvis handla om att avskaffa dagersättningen under asyltiden om man inte bor i Migrationsverkets boenden. Det skulle kunna leda till att fler hushåll ansöker om bistånd från socialtjänsten under asyltiden, men då

målgruppen omfattas av LMA och därmed inte är biståndsberättigade enligt SoL skulle det inte leda till ökade utgifter för ekonomiskt bistånd.

Flera samverkande faktorer; mottagandeutredningens förslag, avskaffande av EBO-lagen, öppnande av gränser efter covid-19 pandemin, säkerhetsläget i Afghanistan men nu senast och kanske framförallt kriget i Ukraina, riskerar att öka trycket på stadens flyktingmottagande i allmänhet, och i synnerhet på socialnämndens enhet Intro Stockholm. Se mer information under rubriken *Sammanfattande ekonomisk analys*.

Kriminalitet, våldsbejakande extremism och avhoppare

Polisregion Stockholm har ansökt och blivit beviljad medel från Brottsförebyggande rådet för att genomföra en utvärdering av samverkan inom ramen för *Trefas*. Utvärderingen planeras att genomföras under 2022 och resultaten behöver tas tillvara i det kommande arbetet.

Sociala insatsgrupper (SIG) är en viktig del i arbetet för att motverka kriminalitet och stötta individer att lämna en kriminell livsstil. Socialnämnden behöver även fortsatt att ta en ledande och samverkande roll med stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden i arbetet med sociala insatsgrupper; SIG unga och SIG vuxna. När det gäller utbildning har bägge målgrupperna behov av studiemotiverande insatser för att fullfölja utbildning, eller stödinsatser med inriktning på arbete för de vuxna individerna. Även arbetet med att samordna och stödja stadsdelsnämnderna i socialtjänstens arbete mot våldsbejakande extremism (VBE) är fortsatt prioriterat.

Stadens *avhopparverksamhet* har från starten haft ett stigande klientantal. 2016 var tre personer aktuella inom verksamheten, i början av 2022 är 30 personer aktuella. Fortsätter trenden i samma riktning krävs fortsatta resurser för verksamheten.

2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och frågan är kopplad till Agenda 2030:s mål 5 om jämställdhet. Av de ärenden socialtjänsten har kontakt med är det fortfarande en stor övervikt av män som utsätter kvinnor för våld men andelen våldsutsatta män ökar. Det är också viktigt att socialtjänsten även uppmärksammar våld i samkönade relationer.

Det finns ännu ingen säker information om hur pandemin har påverkat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Från flera håll i omvärlden rapporterades i början av pandemin om ökat våld och förtryck, och även vissa delar av civilsamhället i Sverige uppgav att de såg en ökning. Statistiken för 2021 visar dock i flera fall en minskning av antal ärenden hos stadens relationsvårdsteam och i antalet personer som har haft kontakt med relationsvårdscentrum. Det är i nuläget oklart om minskningen är kopplad till pandemin. Tidigare har det funnits en farhåga att våldsutsatta har haft svårt att söka hjälp på grund av att de spenderat väldigt mycket tid isolerade hemma med förövaren och att detta i så fall skulle kunna innebära en ökad belastning på relationsvårdsteamerna när restriktionerna nu tagits bort och det blir möjligt för dessa personer att söka hjälp. En sådan ökning har dock inte kunnat ses ännu och socialnämnden behöver fortsätta att följa utvecklingen.

Antalet personer utsatta för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten har totalt för hela staden minskat under 2021, trots att det i flertalet enskilda stadsdelsnämnder har ökat. Även om antalet kända våldsutsatta i staden totalt har minskat under 2021, är antalet högre än 2019, och en viss fluktuation är sannolikt rimlig att räkna med mellan åren.

För att uppmärksamma våld i nära relation krävs kunskap hos medarbetare, att FREDA-kortfrågor används samt att stadens medarbetare har kompetens för att ställa frågor till våldsutövare. Utbildningsinsatserna som staden har genomfört de senaste åren behöver fortsätta kontinuerligt då nya medarbetare tillkommer, särskilt de som möter utsatta grupper som till exempel personer med funktionsnedsättning och personer med missbruk. Kunskaper om våldsförebyggande arbete behöver fortsätta utvecklas inom förskola och skola samt öka inom andra arenor. Ett exempel är föräldraskapsstöd som är en viktig del i det våldsförebyggande arbetet.

Det nya *programmet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck* gäller för perioden 2021-2025. Målgruppen omfattar inte längre bara våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, utan även människohandel för sexuella ändamål, prostitution och sexuellt våld oberoende relation. Programmet ska implementeras de kommande åren och de nya målgrupperna, som i många fall också är nya målgrupper för relationsvårdsteam (RVT) i staden, innebär ökade behov av resurser. Dels blir ärendena hos RVT sannolikt fler, dels krävs utbildningsinsatser rörande målgrupperna.

En *boendeplan för våldsutsatta* godkändes av socialnämnden i februari 2021. Där föreslogs bland annat att närmare studera våldsärenden som inte kan erbjudas boende idag, för att få kunskap om orsaker. Ett sådant arbete kan utmynna i ökade resursbehov för att kunna tillgodose behov av boende för våldsutsatta med komplexa behov. Socialnämnden och bostadsförmedlingen har under 2021 och 2022 arbetat med processen kring bedömningar av ansökningar om förtur i bostadskön på grund av våldsutsatthet och SHIS genomför ett utvecklingsarbete rörande genomgångsbostäder för personer med erfarenhet av relationsvåld. Antalet genomgångsbostäder för målgruppen anpassas efter efterfrågan och kan därmed utökas vid behov. Tillgången på bostäder är en väsentlig fråga för socialtjänsten och staden under kommande år.

I den statliga utredningen *Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende* (SOU 2017:112) presenterades bland annat förslag till åtgärder för att höja kvaliteten i boendena samt att barn som följer med en förälder ska bli placerade på boendet. Om riksdagen fattar beslut i enlighet med förslagen innebär det sannolikt kostnader för staden till följd av nya och fler arbetsuppgifter för socialsekreterare inom barn och ungdom. Högre kvalitetskrav på boendena kan också innebära högre kostnader. En annan viktig fråga är skolgången för barn på skyddat boende och hur denna kan säkerställas. Något som skulle kunna underlätta skolgång för barn på skyddat boende är utveckling av digitala lösningar för skolgång på distans.

Relationsvårdscentrum har inneburit högre kvalitet i arbetet med personer utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck i form av effektivisering och större likställighet över staden. En forskarutvärdering av verksamheterna slutfördes i slutet av 2021. Under 2021 har RVC:s verksamhet utökats till att också inkludera stöd till barn som upplevt

våld, arbetet är igång på samtliga RVC men i olika omfattning och arbetet behöver fortsätta att utvecklas och följas framöver. Relationsvårdscentrum arbetar även med våldsutövare. Det är ett relativt nytt område och det finns ett stort behov av att öka kunskaper om arbetet med denna målgrupp, inom flera delar av socialtjänsten. Många våldsutsatta har behov av praktiskt stöd både i sitt boende eller i form av att få hjälp med intyg till olika myndigheter, kontakta Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket mm. och detta är svårt för relationsvårdsteamerna att hinna ge i den utsträckning som efterfrågas. Här finns behov av att utveckla det praktiska stödet, exempelvis i form av lotsar. Äldre är en utsatt målgrupp för våld i nära relationer och kompetensen om detta behöver öka inom socialtjänsten. Likaså behövs en kompetenshöjning om vuxna och äldre som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialnämnden arbete mot *prostitution och människohandel* har intensifierats över tid. Sedan mars 2021 har Stockholms stad ingått ett samverkansavtal med polismyndigheten i region Stockholm. Stockholm stad har tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm erbjudit länets övriga kommuner att genom avtal kunna ta del av socialnämndens verksamheter Mikamottagningen, KAST och Regionkoordinator mot prostitution och människohandel. Hittills har hälften av länets kommuner tackat ja. Ansluter sig fler kommuner kommer detta att öka trycket på nämndens verksamheter både på kort och lång sikt. Socialnämnden samverkar med civilsamhället genom regionkoordinator för prostitution och människohandel och Civila plattformen mot människohandel. För personer utsatta för prostitution och människohandel tillämpas återvändandeprogrammet som administreras av den internationella hjälporganisationen IOM. Socialnämnden behöver även fortsätta arbetet att i samverkan med civilsamhället stärka insatser riktade till personer utsatta för prostitution som inte är folkbokförda i Sverige.

2.6 Strategi och utveckling

Ny socialtjänstlag

I linje med den nya lagstiftning som föreslås i den statliga utredningen om ny socialtjänstlag *Framtidens socialtjänst* (SOU 2020:47) behöver socialnämnden fortsätta att stärka arbetet med tidiga insatser och en mer kunskapsbaserad socialtjänst. I detta ingår ett större fokus på utvärdering av effekter, in- och utfasning av effektiva/ineffektiva metoder samt införandet av en akademisk socialtjänst, som handlar om ett närmre samarbete mellan forskning och praktik som ska öka förutsättningarna att undersöka och utvärdera socialtjänstens insatser. Detta utvecklingsarbete behöver genomföras med ett långsiktigt perspektiv. Detsamma gäller det utvecklings- och förbättringsarbete som pågår både lokalt och stadsövergripande utifrån resultaten av genomlysningen av socialtjänstens barn- och ungdomshandläggning enligt modellen *Rätt stöd i rätt tid* samt de resultat som framkommit i rapporter om tidiga insatser inom missbruk och ekonomiskt bistånd.

Förutsatt att en ny socialtjänstlag blir gällande bedömer socialnämnden att likställigheten är en central fråga. Socialnämnden bör ges i uppdrag att ta fram förslag till riktlinjer i syfte att tidigt säkerställa att det blir så lika som möjligt för stadens invånare avseende insatser utan individuell behovsprövning. I samband med att staden utreder och tar ställning till nya arbetssätt och insatser utifrån en ny socialtjänstlag är det av stor vikt att i ett tidigt skede

integrera barnkonsekvensanalyser i arbetet.

Utifrån ett verksamhetsperspektiv kommer föreslagen socialtjänstlag ha en stor påverkan på stadens socialtjänsts samtliga verksamhetsområden med undantag för ekonomiskt bistånd som undantas i förslaget till ny lag. Staden har bland annat att ta ställning till om möjligheten att vara anonym ska erbjudas individer som tar del av insatser utan individuell behovsprövning. Vidare behöver staden besluta om vilken roll som privata utförare ska få, gällande att avgöra om individen har rätt till insats utan individuell behovsprövning utifrån av staden på förhand uppställda villkor.

En utmaning i förslaget till ny socialtjänstlag är att det inte får vara varken ambitionshöjande eller kostnadsdrivande, nämnden bedömer dock att det kommer att vara det. Att skapa förutsättningar centralt och lokalt i varje enskild stadsdelsnämnd är en viktig aspekt. Till exempel behöver stadens verksamhetsstöd, i god tid inför en övergång, kunna erbjuda stadens stöd i att dokumentera insatser som ges utan individuell behovsprövning. Exempelvis är behovet av att kunna dokumentera riskbedömningar rörande hot och våld stort. För att skapa rätt förutsättningar för en framgångsrik övergång, till att arbeta mer förebyggande och ge fler insatser utan individuell behovsprövning, behöver staden utveckla sina verksamheter med fokus på likställighet och tillgänglighet. För att kontinuerligt utveckla stadens socialtjänst kommer denna förändring att behöva följas upp systematiskt på individnivå och i staden som helhet.

För *nämndens egna verksamheter* kan utredningens förslag om att skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhopparprogram ska kunna ges utan föregående behovsprövning innebära stor risk för kostnadsökningar. Den föreslagna möjligheten att vara anonym är ytterligare en försvårande omständighet som leder till ekonomisk osäkerhet kring vem som betalar för platsen i insatsen. Förslaget kring insatser som ges utan behovsprövning är förknippad med risk för kostnadsökning, överkonsumtion, undanträngning och kvarhållningseffekter. Att låta det vara upp till varje socialnämnd att inom vissa ramar bestämma vilka insatser som ska kunna ges utan behovsprövning riskerar en minskad likställighet mellan kommuner. Kombinerat med möjligheten att vara anonym riskerar detta att leda till kostnadsökningar då det finns incitament för invånare i andra kommuner att söka sig till en annan kommun än hemkommunen, om inte hemkommunen erbjuder den aktuella insatsen utan behovsprövning.

Handlingsplanen för förbättrad arbetssituation

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) och fackliga organisationer kommer efterfrågan på socionomer vara fortsatt hög. Arbetet enligt handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare är fortsatt viktigt för att bidra till att stärka stadens personalförsörjning och utveckling av stadens socialtjänst. Arbetet mot otillåten påverkan och hot och våld mot tjänstepersoner kommer fortsatt vara en prioriterad fråga. De olika punkterna i handlingsplanen, särskilt arbetet med studentmottagande, introduktionsutbildning för nyanställda och kompetensutveckling för yrkesverksamma socionomer, är centrala verktyg när det gäller att möta framtida behov av kompetensförsörjning.

Digital utveckling

Socialnämnden får ofta det övergripande ansvaret för digitalisering inom socialtjänstens område. Det kan under planperioden innebära ökade kostnader för utveckling och drift av nya system och nya e-tjänster som inte ryms inom nuvarande budgetram. I och med den nya inriktningen av stadens arbete med modernisering av sociala system så har socialnämndens ansvar avseende utveckling och implementering ökat. Vidare har nämnden tilldelats uppdrag att driva etablering av en verksamhetsnära förvaltning av sociala system, tillsammans med äldre- och äldreomsorgsnämnden och stadsledningskontoret. Se mer information under rubriken *Sammanfattande ekonomisk analys*.

Kvalitet, uppföljning och forskning och utveckling (FoU)

Forsknings- och utvecklingsprojekt som bedrivs bidrar till att upprätthålla och utveckla kvalitet inom stadens socialtjänst. Utvecklingen behöver gå mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst där stadens socialtjänst får stöd att utveckla verksamhet baserad på kunskap om effekt och resultat. En del av detta är att utveckla och stärka stadsövergripande strukturer för att implementera nya evidensbaserade arbetssätt i hela stadens socialtjänst. Socialnämnden arbetar med flera budgetuppdrag som handlar om uppföljning, evidens och likställighet och det är ett arbete som behöver fortsätta att utvecklas under den kommande planperioden. En utmaning gällande uppföljning och utvärdering handlar ofta om att man behöver föra statistik manuellt då det saknas systemstöd. Om det finns systemstöd så ligger det oftast utanför det system man vanligtvis använder i sitt dagliga arbete, vilket gör att det uppfattas som betungande. Detta försvårar utvärdering och uppföljning.

Ett område där uppföljningen behöver stärkas är inom *HVB-placeringar och HVB-verksamheter*. Arbetet behöver fortsätta genom bland annat införande av individcentrerad uppföljning och utbildning om avtalsuppföljning.

När det gäller *statsbidrag* behöver nämnden tidigt i processen identifiera nya statsbidrag och starta planeringen i dialog med stadsledningskontoret och stadsdelsnämnderna. För att säkerställa att statsbidragen används strategiskt för att skapa så stor nytta som möjligt. Nämnden bör så långt som det är möjligt bidra till att skapa förutsättningar för ett mer långsiktigt arbete genom att exempelvis informera om vilka statsbidrag som väntas finnas kvar under flera år.

I stadens budget för 2022 har socialnämnden och äldre- och äldreomsorgsnämnden i uppdrag att överta ägandeskapet av den kvalitetsledningsmodul som finns i ILS-webb för arbetet med *kvalitets- och ledningssystem enligt SOSFS 2011:9*. Med detta följer bland annat ansvar för att tillhandahålla support och olika utbildningsinsatser för användare. I nuläget finns ingen befintlig kompetens eller personalresurser för detta inom de båda facknämnderna. Uppdraget kommer allra troligast innebära att en stor arbetsinsats krävs både för socialnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden och för stadsdelsnämnderna, vilket kommer att innebära ökade kostnader.

Regeringskansliet har föreslagit en ny lag om *sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation*. Lagförslaget innebär i korthet att det ska bli lättare för vård- och omsorgsgivare att dela personuppgifter med varandra. Socialnämnden gör bedömningen att en tillämpning av lagen skulle medföra ett stort arbete med att strukturera informationen i systemen, utveckla behörighetssystem, loggar samt säkerställa IT-säkerhet,

informationssäkerhet och att dataskyddsförordningen efterlevs. Baserat på den bedömningen bedömer nämnden att ett beslut om att tillämpa lagen i sig skulle innebära ökade kostnader för staden.

Välfärdsbrott

Välfärdsbrott kan ta sig uttryck i felaktiga utbetalningar, korruption och otillåten påverkan. Genomtänkta rutiner för kontroll, riskbedömningar, god kunskap och medvetenhet kan i stor utsträckning bidra till att fusk och oegentligheter förebyggs eller åtminstone upptäcks tidigt. Medarbetares och chefers medvetenhet och kunskap är av största betydelse. Socialnämnden och stadsdelsnämnderna behöver fortsätta att arbeta utifrån den framtagna handlingsplanen *Att upptäcka, utreda och förebygga välfärdsbrott 2022-2025* samt ständigt vara uppmärksamma på sådant som kan innebära ett angrepp mot samhällets gemensamma skyddsnät.

Socialnämnden behöver utveckla samverkan, utbildning om utredning och hantering av olämpliga leverantörer samt centralt utarbetade processer och rutiner för att gemensamt kunna arbeta med att inte ingå *avtal med oseriösa aktörer*. Det finns signaler om att oseriösa företag etablerar sig inom upphandlingar av sociala tjänster som exempelvis inom HVB-verksamheter. Enheten för juridik, upphandling och föreningsstöd har en viktig roll i stadens arbete för att motverka välfärdsbrott. Socialnämnden behöver utveckla det arbete som avser verksamhetsuppföljning för att förhindra att både individuella avtal och ramavtal knyts med oseriösa aktörer men också hitta metoder och arbetssätt för att kunna uppmärksamma när aktörer som staden har avtal med agerar oriktigt. Det gäller både i leverans av det stöd som staden har beställt för att tillgodose den enskildes behov men också oriktigheter som rör den ekonomiska hanteringen och/eller annan kriminell verksamhet. I det här arbetet ska också ingå att staden ska vara tydlig med vilka sanktioner som kan bli konsekvensen av att aktörer inte följer upprättade avtal. Samverkan behöver även ske med andra myndigheter och möjliga samverkansformer behöver utredas utifrån förekommande hinder i sekretesslagstiftningen.

Nämnden behöver också stärka arbetet med att förebygga att *föreningsbidrag* utbetalas felaktigt och nämnden ser ett behov av att stärka kunskapen om välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar inom föreningsstöd. Inom biståndsbedömning gällande personlig assistans ser nämnden ett behov av att ta fram en stadsövergripande vägledning för arbetet med att upptäcka och utreda felaktigheter och misstänkt fusk. Socialnämnden ser vidare ett behov av att öka kunskapen hos medarbetare gällande den underrättelseskyldighet som föreligger vid misstänkta felaktigheter, internt och till andra myndigheter. När det gäller uppföljning av HVB-placeringar behöver resultaten från socialnämndens framtagna uppföljningsmodell analyseras och kan ligga till grund för fortsatt arbete och utveckling av stödmaterial till stadens medarbetare.

Äldrevänlig stad

Socialnämnden belyser äldres situation och har fokus på äldre i arbetet inom flera olika verksamhetsområden. Inom ramen för programmet för stöd till anhöriga belyses situationen för anhöriga till personer 65 år och äldre som är i behov av stödinsatser. Programmen mot våld i nära relationer och hemlöshet belyser båda de särskilda utmaningar som kan finnas runt målgruppen personer 65 år och äldre och ger exempel på åtgärder som kan behöva vidtas i

syfte att möta målgruppens behov av anpassade insatser. I den introduktionsutbildning som nämnden erbjuder handläggare inom missbruk/beroende finns information om vikten av samverkan i ärenden kring äldre personer med missbruk/beroende. Under 2022 genomför socialnämnden kartläggningar av personer med missbruk/beroende och personer som lever i hemlöshet. Kartläggningarna genomförs regelbundet vartannat år och redovisar uppgifter avseende målgruppen personer 65 år och äldre, vilka ligger till grund för analys och utarbetning av förslag till fortsatta åtgärder.

Utöver det löpande arbetet som beskrivits ovan kommer socialnämnden att under år 2022 arbeta med två specifika uppdrag som rör socialtjänstens uppdrag kring målgruppen personer 65 år och äldre. Det ena uppdraget rör äldre personer som lever i hemlöshet och det andra uppdraget gäller vräkningsförebyggande åtgärder riktade mot personer över 65 år som inte är i behov av socialpsykiatriskt stöd.

Många äldre personer med funktionsnedsättning som går i pension från sin sysselsättning eller dagliga verksamhet har i nuläget små möjligheter att bibehålla sociala kontakter och delta i meningsfulla aktiviteter. I stadens *Handlingsplan för en äldrevänlig stad* lyfts vikten av att identifiera hur meningsfulla aktiviteter och träffpunkter för personer med funktionsnedsättning kan utformas. Socialnämnden ska samverka med äldrenämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna kring hur detta arbete kan tas vidare. Socialnämnden kommer även att medverka till att utbyggnad av lokaler för social omsorg sker i tillräcklig omfattning.

Inköp och upphandling

Den 1 februari 2022 infördes nya upphandlingsregler. Flertalet av socialnämndens avtal berörs av lagändringen och det finns därför behov av att arbeta med framtagande av nya rutiner och mallar. De nya reglerna ställer högre krav på att upphandlande organisationer beskriver upphandlingsförfarandet tydligt i upphandlingsdokumenten. Nämnden behöver utifrån detta bland annat ta ställning till hur nämnden vill utforma upphandlingsförfarandena vid icke-direktivstyrd upphandling. Interna styrdokument som berör offentlig upphandling behöver revideras med anledning av regelförändringarna. Vidare behöver nämnden se över vilka upphandlingar som påverkas för att säkerställa att man tillämpar rätt regler i rätt upphandling. Det finns behov av att utforma en strategi och skapa förvaltningsövergripande struktur för att införliva nya direktiv utifrån ändringarna inom lagen om offentlig upphandling (LOU). Vidare behöver nämnden också skapa en lärande inköpsorganisation genom att höja kompetens inom LOU hos chefer och medarbetare inom nämnden.

Krisberedskap

Under covid-19 pandemin har stadens centrala krisledning och nämndens egen krisledning under perioder varit aktiverad, utvärderingar av krisledning och hanteringen av pandemin har genomförts och samverkan kring trygghet och säkerhet inom staden har stärkts. Under 2022 inleds ett arbete med att utveckla nämndens beredskap för olika typer av kriser och extraordinära händelser genom krisledningsplan, kontinuitetsplaner och övningar. Med anledning av kriget i Ukraina har nämndens krisledning åter aktiverats i början av mars 2022 och utifrån hur situationen utvecklar sig kan det komma att påverka nämndens arbete framöver; bland annat avseende flyktmottagande, kommunikation och krisberedskap.

Samverkan inom staden, med andra myndigheter och andra kommuner kommer vara av största vikt.

Under 2023 kommer stadens säkerhetsprogram att revideras utifrån nya nationella riktlinjer och stadsledningskontoret kommer att arbeta med att tydligare knyta ihop planeringen för krisberedskap och civilt försvar bland annat i form av övning, utbildning och framtagande av planer, men också utifrån väntad ny övergripande lagstiftning som grundar sig i den statliga utredningen *Struktur för ökad motståndskraft* (SOU 2021:25), något som också kan komma att påverka socialnämndens arbete med krisberedskap och säkerhetsfrågor. Nämnden ser ett behov av att fortsätta arbetet med att stärka krisberedskapen under den kommande planperioden för att säkerställa att alla nämndens verksamheter är väl förberedda inför olika typer av kriser och händelser såsom exempelvis klimatrelaterade kriser, flyktingkriser, pandemier, terrorattentat samt attacker mot till exempel IT-system och elnät och militära angrepp.

2.7 Ledning och administration

Arbetsmiljö och hälsa

Nämnden ska prioritera stöd till chefer och medarbetare i det systematiska arbetsmiljöarbetet för att öka kunskapen om att uppnå en god fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö som skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar arbetsmiljö och hälsa. Detta ställer särskilda krav på både ledarskapet och medarbetarskapet för de chefer och medarbetare som till viss del efter pandemin har fortsatt möjlighet att arbeta delvis hemifrån utifrån tillämpning av stadens ramverk.

Sjukfrånvaron har under de senaste åren ökat och en stor anledning till det är covid-19. Nämnden kommer fortsätta att arbeta systematiskt med att sänka sjukfrånvaro och uppmärksamma tidiga signaler på ohälsa, en viktig samarbetspartner i detta arbete är företagshälsovården.

Omställnings- och rekryteringsbehov

Omställningsarbetet som pågick under flera år inom verksamheten ensamkommande barn och ungdomar har avtagit. De kommande åren bedöms ingen större omställning inom nämndens verksamheter att bli aktuell. Nämnden kommer att ha ett rekryteringsbehov de kommande tre åren, dels utifrån naturlig avgång på grund av pension men också genom att chefer och medarbetare slutar av andra orsaker. Under åren 2023-2025 kommer 68 av nämndens medarbetare uppnå åldern 65 år, främst inom yrkesgrupperna socialsekreterare och behandlingsassistenter. I samband med avgångarna kommer nämnden arbeta med att säkerställa en god kunskapsöverföring och tillvarata kompetens.

Kompetensförsörjning med fokus på ledarskap

Ett chefsprogram för framtida chefer har tagits fram centralt från staden och som nämnden kommer att fortsätta att medverka i, i mån av plats. Syftet med programmet är att kompetensutveckla medarbetare för framtida chefsroller. Ett fortsatt arbete kommer även att ske i enlighet med stadens chefsförsörjningsprocess utifrån att identifiera och utveckla medarbetare med potential att ta sig an framtida chefsuppdrag. För att attrahera och behålla

chefer och ge chefer goda förutsättningar för att lyckas med uppdraget är sociala och organisatoriska förutsättningar viktiga. Exempelvis arbetar nämnden med olika kunskapshöjande insatser inom ledarskap såsom coachning och handledning. Nämnden har också kontinuerliga chefsforum, chefsdagar och seminarier riktade till samtliga chefer.

Stadens nya chefsprofil som bland annat innehåller kompetenser som utgör grundkrav vid rekrytering är viktig att beakta vid all rekrytering av chefer men också för redan anställda chefer för att tydliggöra krav och förväntningar samt vilket stöd chefer kan få för att klara sitt chefsuppdrag. Nämnden ska fortsätta arbeta för mångfald och jämställdhet vid rekrytering av chefer och medarbetare.

Kompetensutveckling

Nämnden erbjuder både chefer och medarbetare olika utbildningsinsatser, nätverk och forum. Att arbeta strukturerat med medarbetarsamtal och individuella utvecklingsplaner är en förutsättning för att kvalitetssäkra medarbetares kompetens och utveckling. Under planperioden kommer nämnden fortsätta arbeta med digitala introduktioner för nyanställda, utvecklingsplaner, inventera kompetens och utvecklingsbehov samt genomföra olika utbildningsinsatser.

En ökad digitalisering och ny teknik har i samband med pandemin ställt krav på digitala och tekniska kompetenser och nämnden har arbetat med att ställa om och anpassa arbetssätt och processer, det arbetet kommer fortsätta efter pandemin. Som kompetenshöjande aktiviteter som bidrar till verksamhetsutvecklingen används till exempel handledning för medarbetare, metodutveckling och mentorskap för nya chefer och medarbetare.

Planerade kompetenshöjande insatser för medarbetare och chefer kommer bland annat att vara MI- och demensutbildningar, utbildningsinsatser inom lågaffektivt bemötande samt neuropsykiatriska utbildningar inom hemlöshet och missbruk. Utbildningsinsatser för medarbetare och chefer om våld i nära relationer, våldsbejakande extremism, människor i kris och psykisk ohälsa kommer också att fortsätta. Det finns även behov av kompetensutveckling inom projektledning, att leda hybridmöten, presentationsteknik, digital facilitering, att leda utan att vara chef, pm3 och upphandling.

2.8 Stöd till utomstående organisationer

Samverkan med organisationer och civilsamhället

För att möta framtidens utmaningar kommer samverkan med organisationer och civilsamhället bli än mer viktig. Nämnden samverkar med civilsamhället bland annat genom IOP, idéburet offentligt partnerskap och föreningsbidrag. Det är viktigt att nämnden fortsätter arbeta för ett väl fungerande samarbete med civilsamhället då det är ett viktigt komplement till samhällets insatser och ger ett mervärde till individer i utsatta målgrupper. För att kunna möta nya och ökade behov inom staden bör samverkan med civilsamhället både stärkas och utökas, bland annat för att nå grupper som socialtjänsten har svårt att nå på egen hand. Under år 2022 ska nämnden fortsätta använda IOP, vilket också skett genom två nya partnerskap med civilsamhällets organisationer, ett gällande att förebygga våld i ungas relationer, ett annat gällande att stödja brottsutsatta. Ett ökat behov av samarbete med civilsamhället kan innebära

behov av ökat anslag till nämnden för denna verksamhet under planperioden.

SHIS bostäder

SHIS grundläggande uppdrag är att tillhandahålla genomgångsbostäder för personer som av sociala och/eller ekonomiska skäl är i behov av tillfällig bostad samt erbjuda en mer varaktig bostad med visst boendestöd för personer med sociala problem. Sedan 2017 har SHIS även i uppdrag att för stadens räkning tillhandahålla bostäder för nyanlända.

Den bostadssociala verksamheten

Särskilt prioriterade grupper i SHIS bostadssociala verksamhet är hemlösa barnfamiljer, äldre över 65 år och våldsutsatta. Inom den bostadssociala delen ser SHIS möjlighet att i dialog med staden utveckla nya och befintliga boendeformer/tjänster. Detta är beroende av tillgång till ledig bostadskapacitet i den nya situationen. Ett kontinuerligt och förstärkt samarbete med uppdragsgivarna, det vill säga stadens stadsdelsnämnder och socialnämnden är helt avgörande för SHIS ställning som stadens bostadssociala resurs. SHIS behöver vara mer synliga och kända för stadens socialsekreterare.

Inom de målgrupper som finns inom SHIS bostadssociala del har efterfrågan förändrats och kommer fortsätta förändras. Generellt sett har behovsbilden hos de hyresgäster som placerats hos SHIS under senare år blivit mer komplexa med psykisk ohälsa, funktionsnedsättningar, missbruk, samsjuklighet samt kriminalitet. När det gäller kriminalitet ser SHIS utmaningar som påverkar arbetet kring trygghet och säkerhet under de kommande åren. Det handlar om en ökad närvaro av organiserad brottslighet med i huvudsak drogförsäljning, droghantering samt vapenhantering som huvudsyssla i SHIS fastigheter.

Det finns en förväntan på SHIS att bereda boenden för mer komplexa målgrupper. Det som mest konkret har efterfrågats är boende för personer med socialpsykiatriska funktionshinder. SHIS har för en normalisering arbetat bort särskilda boenden och integrerat olika målgrupper med varandra. Personer med socialpsykiatriska funktionshinder har ibland hinder för att bo tillsammans med andra målgrupper. SHIS skulle kunna rusta sig kompetensmässigt och iordningställa särskilda boenden för nämnda målgrupp. SHIS föreslår att socialnämnden, i samarbete med SHIS får i uppdrag att utreda frågan under år 2023, inkluderat ekonomiska beräkningar för sådan verksamhet. När det gäller målgruppen våldsutsatta har stadsdelsnämnderna uttalat ett behov av fler mellanboenden för våldsutsatta och det finns även en förväntan på utveckling av boendeformen. Ett sådant arbete är pågående och fortsätter.

Nyanlända

SHIS har under de senaste åren expanderat, framförallt till följd av uppdraget att vara stadens utförare för mottagande av nyanlända. Inom detta område har det förväntats en omfattande avveckling av bostadsbeståndet under och de kommande åren. Situationen har nu helt ändrats utifrån en förväntad stor flyktingvåg från Ukraina. Det fortsatta osäkra världsläget kan även resultera i flyktingströmmar från andra länder.

Före invasionen av Ukraina var planen att kraftigt minska SHIS boenden för nyanlända då många hushåll inom nyanlända förväntades flytta från SHIS, dels utifrån att de uppnått

maximal boendetid, dels utifrån ett framgångsrikt arbete med fördjupad bostadsvägledning. Förväntningen har också varit ett minskat mottagande av nyanlända. Antalet som flyttar ut påverkas även av en eventuell förändrad inriktning gällande kontraktstid för nyanlända på två år. Beroende av dessa faktorer och hur omvärlden och flyktingmottagandet förändras måste SHIS alltid vara mycket flexibla i omställning av bostadsbeståndet. Situationen med förväntad stor flyktingvåg från Ukraina visar hur snabbt planeringsförutsättningarna kan förändras och nu sätts planer igång för att expandera. Utöver att tillhandahålla boenden för flyktingar som blivit kommunanvisade har SHIS fått frågan om möjlighet att tillhandahålla platser kortare tider i det mer akuta skedet. Detta är ett uppdrag som SHIS inte tidigare haft och som inte omfattar nuvarande avtal med socialnämnden. De boenden som är under avveckling och som succesivt tomställts skulle kunna användas för detta ändamål.

Anslagsframställan 2023

För den bostadssociala verksamheten föreslås SHIS styrelse hemställa hos kommunstyrelsen och socialnämnden om oförändrad ram för anslag år 2023 jämfört med 2022, vilket innebär en ram på 54,7 mnkr. Därtill föreslås styrelsen hemställa om extra anslag år 2023 om 5 mnkr för att stärka det trygghetsskapande arbetet i särskilt utsatta fastigheter under dagtid.

För SHIS befintliga uppdrag om bostäder till nyanlända föreslås SHIS styrelse hemställa hos kommunstyrelsen och socialnämnden om oförändrad ram 2023 jämfört med 2022, vilket innebär en ram på 105 mnkr. För expansion, specificering och tilläggsanslag enligt befintligt avtal återkommer SHIS senare. Likaså för eventuellt tilläggsuppdrag gällande bedrivande av akutboende.

2.9 Övrig verksamhet

Tillstånd för servering och försäljning av alkohol och tobak

För tillståndsenheten kommer stadens arbete enligt näringslivspolicyn fortsätta att vara högt prioriterat de kommande åren, framförallt fokusområdet förbättra service, tillgänglighet och myndighetsutövning. Staden strävar efter att vara Sveriges bästa företagskommun år 2025 och tillståndsenhetens arbete är en viktig del i detta. För att nå målet behövs förvaltningsövergripande lösningar och enheten behöver fortsätta att utveckla samverkan om både om tillsyn- och tillståndsgivning samt gemensamma digitala lösningar.

Några ytterligare fokusområden för enheten framöver kommer vara samordnad tillsyn enligt Malmö stads koncept *Tryggare Malmö* med syfte att få bort oseriösa företagare som verkar utan tillstånd. När det gäller organiserad brottslighet så behöver nämnden arbeta med en ökad medvetenhet när det gäller medarbetare till exempel att fråga vid anställning om personen har anknytning till någon som har serveringstillstånd. Nämnden har också behov av en högre kompetens gällande ekonomisk granskning.

Något annat som behöver utvecklas är samarbetet mellan Folkhälsomyndigheten, länsstyrelser och kommuner. Under covid-19-pandemin har brister blivit tydliga då smittskyddsinstitutet och Folkhälsomyndigheten har arbetat tätt ihop men de grundläggande serveringsreglerna inte har fungerat. Kommunen ska inte ha direkt kontakt med Folkhälsomyndigheten, utan gå via länsstyrelserna, men länsstyrelserna arbetar inte med kunderna, vilket kommunerna gör. När

det blivit snabba förändringar i riktlinjer mm. har kommunikationen försvårats på grund av detta.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Socialnämndens underlag till budget för 2023-2025 är baserad på kommunfullmäktiges budget för 2022. Beräkningarna utgår från prisnivån 2022 och finns redovisade i bilaga. Under hela planeringsperioden beräknas löneökningarna sammantaget uppgå till cirka 44 mnkr (14,5 mnkr/år i snitt) och hyreshöjningarna till cirka 12,4 mnkr (4,1 mnkr/år i snitt). Nämndens ekonomiska förutsättningar under planperioden kommer att påverkas av hur stadens ekonomi utvecklas när pandemin är över, bland annat effekter av ökad arbetslöshet, minskade skatteintäkter och minskade statliga bidrag. Planeringsförutsättningarna är osäkra.

Något som kan komma att påverka kostnader för nämnden och stadens socialtjänst framöver är omställningen till *ny socialtjänstlag*. Även om det i utredningen anges att den nya lagen inte får vara kostnadsdrivande eller ambitionshöjande krävs ett stort arbete i övergången till den nya lagen, bland annat för ökat fokus på tidiga insatser, insatser utan föregående behovsprövning, mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst och stärkt uppföljning.

Den ekonomiska utvecklingen under planperioden kommer fortsatt att påverkas av *mottagandet av nyanlända*. Det råder stor osäkerhet gällande utvecklingen av kostnaderna för nyanlända under planperioden vilket främst beror på vad som händer i Sverige och omvärlden, bland annat med anledning av kriget i Ukraina där osäkerheten är stor kring hur situationen kommer att utveckla sig. Sannolikt kommer kriget medföra en stor flyktingström till Europa och Sverige. Följden blir ett ökat antal asylsökande i landet som leder till att flera ABO och EBO med uppehållstillstånd kommer till staden vilket leder till ökat behov av personalresurser för Intro Stockholm, ökade försörjningsstöds kostnader och behov av bostäder för nyanlända som anvisas till staden enligt bosättningslagen. När det gäller situationen i Afghanistan har den ändrats drastiskt som en följd av talibanernas maktövertagande och det är svårt att veta hur situationen i landet kommer att utvecklas. Personer som redan har ett utvisningsbeslut från Sverige kommer kunna få en ny prövning av sina asylskäl på grund av den nya situationen i landet. Idag finns det 11 000 afghaner i Sverige som inte har uppehållstillstånd. Sannolikt kommer Stockholms stad ta emot ett stort antal EBO ur denna grupp som har rätt till glappetsättning och initialt mottagande och samhällsvägledning från Intro Stockholm.

Mottagandeutredningen har fått i uppdrag av regeringen att föreslå ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända. Förslaget innebär att det införs särskilda ankomstcenter som Migrationsverket ansvarar för. Migrationsverket ska ordna boende till alla asylsökande. Migrationsverket får anvisa en kommun där den asylsökande ska vänta på beslut i asylärendet. Om detta förslag går igenom så behöver staden bygga upp en organisation för att ta emot asylsökande med följd att ökade resurser för asylorganisationen och nya bostäder behövs för asylsökande. Mottagandeutredningen har ett alternativt förslag där staten tar det fulla ansvaret för boende under asyltiden. Regeringen vill även avskaffa lagen om eget

boende, den så kallade EBO-lagen. Blir detta verklighet kommer antalet nyanlända som kommunanvisas till Stockholms stad enligt bostättningslagen öka med följd att Intro Stockholm kommer behöva ökade personalresurser och tillgång till flera bostäder för nyanlända jämfört med idag.

Nya och förändrade behov av samhällets insatser i form av bland annat socialt stöd kommer framåt också att innebära ett ökat behov av *samarbete med civilsamhället* för att komplettera socialtjänstens insatser. Det kan därför innebära behov av ökat anslag till nämnden för denna verksamhet under planperioden.

Den kommande planperioden kan innebära ökade kostnader för *LSS-hälsan*. Staden har en hög målsättning för utbyggnad och färdigställande av nya bostäder med särskild service. Under planperioden beräknas cirka tio nya LSS-boenden per år att starta vilket innebär ökade kostnader för personal, hjälpmedel och vårdmaterial. Även utredningen/budgetuppdraget under 2022 kring hälso- och sjukvårdsansvar på stadens socialpsykiatriska boenden kan komma att påverka LSS-hälsan och innebära ökat behov av resurser under planperioden. Digitalisering och förbättrade digitala verktyg är LSS-hälsans högsta prioritet under kommande tre års plan. Såväl personalresurser som ekonomiska satsningar krävs för området digitalisering inom hälso- och sjukvård. Vidare kommer omställningen till God och nära vård inom de närmaste åren att påverka den kommunala hälso- och sjukvården. Personer med allt större vårdbehov ska vårdas i hemmet, vilket kommer att kräva mer resurser från LSS-hälsan.

Kostnader för verksamhetsanpassningar utifrån förändrade *lokalbehov* kan öka under planperioden samt ökade kostnader för reparation och underhåll av lokaler då nuvarande boenden är gamla och slitna och ofta drabbas av skadedjur. Det finns också behov av att fortsätta se över tryggheten i nämndens boenden som bland annat innebär investering i nya lås/passersystem, trygghetslarm och trygghetskameror. För åren 2019-2021 har nämnden erhållit medel för klimatinvesteringar på totalt 14 mnkr. Medlen har använts och planeras användas till utbyte av LED-belysning i nämndens verksamhetslokaler. Det kommer att innebära ökade avskrivnings- och räntekostnader med cirka 7,5 mnkr under planperioden. Alla nämnder och bolag har i uppdrag att se över sina lokaler och hyresavtal. Socialnämnden kommer att arbeta aktivt med frågan om hur lokalerna används på bästa sätt. Pandemin har inneburit erfarenheter kring förändrat arbetssätt som kommer användas i detta arbete. En översyn av de administrativa lokalerna har påbörjats, vilket kan leda till bättre och en mer kostnadseffektiv lokalanvändning under planperioden.

Socialnämnden får ofta det övergripande ansvaret för *digitalisering* inom socialtjänstens område. Det kan under planperioden innebära ökade kostnader för utveckling och drift av nya system och nya e-tjänster som inte ryms inom nuvarande budgetram. I och med den nya inriktningen av stadens arbete med modernisering av sociala system så har socialnämndens ansvar avseende utveckling och implementering ökat. Vidare har nämnden tilldelats uppdrag att driva etablering av en verksamhetsnära förvaltning av sociala system, tillsammans med äldrenämnden och stadsledningskontoret, då nuvarande systemförvaltningsorganisation bedömas som underdimensionerad samt i avsaknad av rollfördelning i enlighet med stadens förvaltningsmodell Pm3. Genom facknämndernas etablering av en verksamhetsnära förvaltning med tydligt gränssnitt till stadens it-nära förvaltning kommer ansvar och

rollfördelning förändras inom systemförvaltningsorganisationen. För att etablera en ändamålsenlig förvaltningsorganisation och säkerställa stadens kontinuerliga utveckling av sociala system även efter projektets avslut bedöms socialnämnden behöva förstärka med kompetenshöjande aktiviteter och rekrytering. Primärt rör det sig om kompetens inom systemförvaltning, leverantörsstyrning och kravställningsarbete samt it- och informationssäkerhet.

3.2 Investeringar

Nämnden har för 2022 en investeringsbudget på 2 mnkr för maskiner och inventarier. Bedömningen för planperioden 2023-2025 är ett investeringsbehov på cirka 2 mnkr per år för möbler och inventarier. Nämnden har ansökt om klimatinvesteringsmedel med 5 mnkr för år 2022 och behovet under planperioden bedöms till cirka 1 mnkr för respektive år 2023-2025. Se vidare särskild bilaga om klimatinvesteringsbehov under planperioden.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Nämnden har inga verksamhetsprojekt under planperioden.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Socialnämnden är en av stadens facknämnder. Socialnämnden ansvarar för kommunövergripande frågor inom socialtjänstens verksamhetsområden samt verkar som stadsövergripande stöd för stadsdelsnämndernas sociala avdelningar med riktlinjer och metodstöd men även med olika behandlingsverksamheter och boenden för stadens socialt utsatta i behov av stöd. De senare nämnda verksamheterna innehar större delen av nämndens lokalbestånd som förhyrs och då främst av Micasa Fastigheter i Stockholm AB. Utöver boende- och behandlingslokaler förhyr nämnden även en mängd kontorslokaler.

Av planen framgår de större planerade lokalförändringarna som nämnden bedöms hantera under åren 2023 till 2025.

4.2 Planeringsförutsättningar

En konsekvens av pågående pandemi är att migrationen till Sverige minskat betydligt under de senaste åren och i takt med minskningen har lokaler för nyanlända och tillfälliga boenden avvecklats. Socialnämnden kan behöva agera på samhällseliga förändringar, något som inte minst migrationsvågen 2015 påvisade. Med dessa erfarenheter så rustar nämnden nu utifrån de händelser som utspelar sig i Ukraina och bygger upp en beredskap för att snabbt kunna etablera boenden för flyktingar från Ukraina. Detta omfattar både lokaler, blockförhyrningar och lägenheter och sker främst i ett nära samarbete med stadens egna fastighetsbolag.

Socialnämnden har en lokalgrupp som träffas varannan vecka och där kommande behov och samtliga lokaler i nämndens bestånd går igenom vad gäller hyresnivåer, avtalsfrågor,

renoveringsbehov, lokalanpassningar och omstrukturering. Gällande nämndens basverksamheter är lokalbehoven lättare att planera för på sikt men samtidigt medför nämndens känslighet för omvärldens förändringar att delar av verksamheten kan behöva omplaneras utifrån snabbt nyttillkomna behov.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Den bedömda hyreskostnaden för innevarande år är 113,4 mnkr men bedöms snabbt kunna stiga om socialnämnden behöver etablera nya boendeplatser för flyktingar från Ukraina. Nämnden har utifrån detta också stoppat avvecklingen av platser för tillfälliga boenden.

4.4 Samverkan

För att genomföra uppdragen kring lokaler samarbetar socialnämnden med stadsledningskontoret, andra nämnder, SHIS Bostäder (Stiftelsen hotellhem i Stockholm) och stadens bostadsbolag.

Socialnämnden har ett konferenscenter som samnyttjas med Farsta stadsdelsnämnd och äldrenämnden. Socialnämnden utökar också kapaciteten avseende möteslokaler inom organisationen för att lokalerna ska kunna användas i större utsträckning, vilket kan minska dyra inhyrningar av externa lokaler och resandet vid utbildningar, planeringsdagar och konferenser. Nämnden är också positiv till att konferensutrymmena ska kunna användas på andra tider än under arbetstid, till exempel som uthyrning eller upplåtelser till företag och föreningar som har aktiviteter på kvällstid.

Sedan hösten 2010 samverkar socialnämnden med region Stockholm under namnet *Centrum för hemlösa*. För regionens räkning driver Catio en sjukvårdsmottagning där hemlösas samlade vårdbehov ska kunna tillgodoses. I lokalen som hyrs av enheten finns även nämndens verksamheter; uppsökarenheten, medborgarkontoret för hemlösa, socialrådgivning på nätet och bedömningskansliet.

Socialnämnden har också samlat ett flertal verksamheter i lokaler på Medborgarplatsen, bland annat Welcome House (Intro Stockholm) och LSS-hälsan. Även här hyrs ytor ut och samverkan sker med verksamheter från regionen och arbetsmarknadsnämnden.

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Nuläge 31 januari 2022

Inom socialnämnden pågår en ständig översyn av befintligt lokalbestånd för att nå en optimal användning av lokalerna. Nämnden har för närvarande 350 kontrakt. Cirka 75 procent av kontrakten avser lägenheter exempelvis försöks- och träningslägenheter och 25 procent lokaler. Den totala inhyrda ytan är, enligt stadens fastighetssystem Lois, närmare 77 000 kvm. Hyreskostnaderna för lokaler inom socialnämnden utgör ca 10 procent av socialnämndens totala årsbudget. Nämndens kostnader för inhyrningar av fastigheter har minskat i jämförelse med föregående år från cirka 127 mnkr till 113 mnkr och prognostiseras fortsätta minska under planperioden.

Socialnämnden eftersträvar kostnadseffektiva lokaler. I dag finns möjligheten att säga upp vissa avtal och med det anpassa arbetsplatser och planera en effektiv verksamhet i ett mindre lokalbestånd. Ett exempel är de lokaler i Farsta som äldregruppen lämnar under 2022/23 och som idag förhys av socialnämnden. Det skapar möjligheter då socialnämnden kan inhysa fler egna verksamheter i dessa lokaler och därigenom uppnå samordningsvinster. Vissa av nämndens verksamheter kan också behöva minska sina lokalytor för att eftersträva en ekonomi i balans.

Pandemin har också påvisat möjligheterna att arbeta delvis från hemmet eller på annan plats vilket skapar möjligheter att effektivisera och anpassa nämndens arbetsplatser både yt- och utrustningsmässigt.

4.5.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Det finns möjlighet att effektivisera och anpassa nämndens arbetsplatser, stora delar av nämndens kontorsytor nyttjas inte effektivt och även före pandemin var det tydligt att mycket ytor periodvis var obemannade. Lokalfunktionen har ett uppdrag att ta fram lösningar på ett effektivare nyttjande av ytor på förvaltningskontoret i Farsta.

Behovet av boende i form av stödboenden, kollektivboenden och i viss mån även platser för vård- och omsorgsboenden är i stort oförändrat i jämförelse med föregående år.

4.5.3 Planerade lokalförändringar för år 2023-2030 (första planeringsperioden)

Upprustningen av befintliga lokaler är ett fokusområde under första planeringsperioden. Ett annat fokusområde är anpassning till förändrade arbetssätt genom att utreda lokalanpassningar och effektiviseringar, då möjligheterna till digitala möten och att arbeta hemifrån ökat. Socialnämnden planerar även fortsättningsvis att årligen planera för underhåll av lokaler vilket kan minska risken för oförutsedda kostnader. Ett gott underhåll är grundläggande för att lokalbeståndet ska hålla en god standard. Att direkt anmäla felaktigheter, brister eller skador till hyresvärd är också av stor vikt. Exempelvis kan långvarigt eftersatt lokalvård ge upphov till oväntade och större kostnader då följderna ofta kan innebära mer omfattande insatser som exempelvis större saneringar eller omfattande upprustningar av ytskikten. Förtätningar i lokalbeståndet och samlokalisering av verksamheter är också åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för lokaler.

Utifrån stadens miljöperspektiv görs också effektiviseringar i nämnden lokaler genom installation av ledbelysning, tidur och temperatursänkningar under helger och nätter. Nämnden har för fjärde året i rad ansökt om investeringsmedel för ändamålet. Nämnden avser att fortsätta arbeta med klimatinvesteringar under planperioden och att utöka effektiviseringarna till att även omfatta äldre vitvaror med hög elförbrukning. Nämnden arbetar också med källsortering och återvinning av avfall. Under perioden fortsätter arbetet med att all verksamhet som hanterar mat ska källsortera där så är möjligt.

4.5.4 Planerade lokalförändringar för åren 2031-2040 (andra planeringsperioden)

Socialnämnden har i dagsläget inga planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden.

4.6 Övrig information

4.6.1 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Socialnämnden har ett femtiotal hyresavtal som är uppsägningsbara inom tre år. Av dessa avtal avses ett fåtal sägas upp under perioden.

4.6.2 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Socialnämnden har fått ett ökat antal förfrågningar gällande platser för personer med stora omvårdnadsbehov och personer med kända smittor. Under våren 2022 kommer därför Ljungbacken, ett drogfrött omvårdnadsboende, att utöka sin verksamhet med fem till sex platser för dessa för målgrupper och där Micasa Fastigheter AB är byggherre.

Hamnvikshemmet i Nynäshamns kommun är också projekterat för en helt ny byggnad där det kommer att rymmas ett trettiotal platser för brukare med möjlighet att ta emot personer med större omvårdnadsbehov. Planerad inflyttning är under 2023. Även här är Micasa byggherre.